სტამბა და რედაქცია ტფილისი, სასახლის ქ., სათ.-აზნაურო ქარვასლა.
ხელის-მომწერნი გაზეთის დახაკვეთად მიმართ[illegible]ვენ რედაქციას დილის 10—3 საათამდე და საღამოს 6—7 დან „წ. კ. საზ." წიგნის მაღაზიის
ხელ-მოუწერავ წერილებს რედაქცია არ ბეჭდავს.
პირის-პირ მოლაპარაკება რედაქტორთან შეიძლება ყოველ დღე.
ტელეფონი № 363

ცნობის ფურცელი

ყოველ-დღიური გამოცემა

გაზეთის ფასი ერთის წლით 6 მან., ერთის თვით 60 კაპ.
თითო ნომერი 3 კაპიკი
ფასი განცხადებისა ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზე 10 კაპ., მეოთხეზე—5 კ.
Типографія и Редакція „Цнобисъ Пурцели" Тифлисъ, Дворцовая ул. д. Дворянства. Телефонъ № 339

წლის დამლევამდე
გაზეთი „ცნობის ფურცელი"
ეღირება 2 მან. 50 კაპ.

მ. თავართქილაძეების წიგნის მაღაზიებში არის დანიშნული 20 ამ აგვისტოდან, 20 სექტემბრამდის

იაფი ვაჭრობა

იაფად იყიდება ყოველივე სასწავლო და სახელმძღვანელო წიგნები, რვეულები და განსაკუთრებით ქართული საკუთარი გამოცემანი.

ძმათა თავართქილაძეების ავე სტამბებში, იყიდება ერთი ნახმარი სტამბის დაზგა (Станокъ) 100 მანეთი.

იქვე ისყიდება 24 ცინკის „კლიშე" „ვეფხის ტყაოსნის" სურათებისა, სათაურით, სულ 50 მანეთი. (20—4)

სამკურნალო და სასარგებლო თასალევი

ქეფირი და კუმისი

ერთად ერთი ქარხანა, რომელიც არსებობს 1887 წ.

მოწონებული სამკურნალო უწყებისაგან და მენდლით დაჯილდოვებული ორს გამოფენაზე.

იყიდება მხოლოდ ო. კორთუასთან ლორის-მელიქოვის ქუჩაზე ზუბალოვის სახლებში ადგილერთა საეკონომიო საზოგადოების წევრთათვის და მოწაფეთათვის, ფასი დაკლებულია. (100—70)

ო. კორთუა.

მსურს ავიყვანო ბავშვები სახლში საცხოვრებლად და ვინც ისურვებს მოვამზადებ მოსამზადებელი კლასებისთვის.

ადრესი: ქავქავაძის ქუჩა, წყლის მილის გვერდით, სახლი მიამისა. №26. (5—2)

ექიმი

ვ. ს. გენცენფილდი

ეხლახან დაბრუნდა საზღვარ-გარეთიდან.

არჩენს ავადმყოფებს ვენერიულის (სიფილისი) და საშარდეთა სენისაგან და გარეგანი (კანის) ტკივილებისაგან (ელექტრონით).

ავადმყოფთ ყოველ დღე დებულობს დილის 9—11 საათამდე და საღამოს 6—9 საათამდე.

კუკიაში მადერის ქუჩა № 5.

ექვსი მან. სალირალი სამს (3) მანათად!

იხილე განცხადება უკანასკნელ გვერდზე.

სამკურნალო და ამბულატორია

ს. ბ. თოფურიასი

ქუთაისში.

[illegible] ხან[illegible] ავადმყოფთათვის მიიღებიან ავადმყოფნი: შინაგანისა, ნერვების, საქირურგო, თვალისა და დედათა ავადმყოფობისანი,

გადამდებ სენით ავადმყოფნი, არ მიიღებიან.

ავადმყოფთ სინჯავენ დილის 11 საათიდგან ნაშუადღევის 3 საათამდე. შინაგან და ნერვების ავადმყოფობას სწამლობს ს. ბ. თოფურია. საქირურგო თვალების ავადმყოფობას და სიფილისს ფ. ბ. ზერაპი.

დედათა ავადმყოფობას მკურნალი ქალი მ. თ. ქოგანი.

ამბულატორიასთან არის კაბინეტი, საქიმო და საბაქტერიოლოგიო გამოკვლევისათვის, ელექტრონით წამლობისათვისა და მასაჟისათვის.

სამკურნალოს დირექტორი ს. ბ. თოფურია

Лѣчебница С. В. Топурія въ Кутаисѣ

ახალი ამბავი

* * * ქართული თეატრის დაფუძნების 50 წლის თავი. დამდეგი წლის 2 იანვარს შესრულდება სწორედ ორმოცდა ათი წელიწადი, რაც ქართული თეატრი დაფუძნდა საქართველოში (1850—1900 წ.).

უეჭველია ჩვენი საზოგადოება შესაფერის ამბით იდღესასწაულებს ამ დღეს, რადგან ეს ხანა თეატრის დაარსების გარდა, ხანაა ყოველივე კეთილის დასაწყისისა ჩვენში: მწერლობისა, მოქალაქობრივი წინმსვლელობისა და სხვ.

* * * ოთხშაბათს პირველ სექტემბერს შესრულდა სწორედ 20 წელიწადი, რაც დაარსდა სამუდამო ქართული დასი, რომლის საუკეთესო წევრნი ბ-ნი აბაშიძე, ყიფიანი, მესხი, ქ-ნი საფაროვი და გაბუნია დღესაც მოღვაწეობენ ქართულ სცენაზე.

* * * „ვეფხის ტყაოსნის" ახალი გამოცემა. ჩვენ მივიღეთ ახალი გამოცემა, „ვეფხის-ტყაოსნის" მეთორმეტე გამოცემა ვლადიმერ ყიფიანის მიერ, წიგნში ჩართულია ოცდა ორი სურათი, წიგს წინ მიუძღვის პატარა წინასიტყვაობა გამომცემლის და მოკლე ბიოგრაფია შოთა რუსთაველისა. წიგნი დაბეჭდილია სუფთათ და თითო ცალი ღირს 30 კაპ.

* * * სახელმწიფო ბანკზე დარჩენილი მამულების გამგედ ქუთაისის გუბერნიაში, როგორც გვატყობინებენ, დაუნიშნავთ თავ. გიორგი ჩიჩუა, რომელიც ამას წინად ისეთის სასწაულით გადარჩა სასიკვდილო ჭრილობას.

* * * სამსახურის თავის დანებება. ქუთისის საგუბერნიო კანცელარიის მმართველი ბ-ნი პოსებსკი და იმავე კანცელარიის საქმის მწარმოებელი პიატიკოვი, როგორც გაზ. „ნოვ. ობ." იუწყება, თავს ანებებენ სამსახურსა.

* * * ქალაქის ხარჯთ-აღრიცხვის შეუფერებლობა. ტფილისის სახაზინო პალატას გაუსინჯავს რა ქალაქის გამგეობის მიერ შედგენილი ხარჯთ-აღრიცხვა დამდეგის წლისათვის, იქ შეცდომები უპოვნია და ამიტომ გადაუცია საგუბერნიო გამგეობისათვის ხელ-მეორედ გადასასწორებლად.

* * * მატარებლით გასრესილი კონდუქტორი. ჩვენ გვატყობინებენ აჯიქაბულიდან, რომ უჯარისა და ყარასუს შორის, როცა საქონლის მატარებელი მოსულა ყარასუში, ლიანდაგი დაჭერილი ყოფილა და რომ მეორე მატარებელი მიეღოთ კონდუქტური ფარნით დოლიძე გაუგზავნიათ ლიანდაგის სათავეში. ამ დროს მატარებელი მოსწრებია და საშინლად დაუსრესია და სამს ადგილას გადაუჭრია. განსვენებული დოლიძე მისავე სოფელში საჭილაოში წაუღიათ ამხანაგებს.

* * * წიგნის მკაზმავის თინი. ბ. ზ. ჭიჭინაძე გვთხოვს, რომ გამოვაცხადოთ შემდეგი ამბავი:

„ტფილისის ერთი მკაზმე იოსებ ივანეს ძე ასიტოვს მე გარდავეცი შესაკაზმათ 2400 ც. „ვეფხის ტყაოსანი", რომელიც ამ მოკლე დროს იქმნა ტფილისში დასტამბული ვლადიმერ ყიფიანისაგან.

ამ წიგნებიდან, მკაზმე იოსებ ასიტოვმა, 30 აგვისტოს, მე წარმომიდგინა 190[illegible] ც[illegible]ი, დანარჩენი მასთან და[illegible]. 31 აგვისტოს საღამოს ტფ[illegible]ასიდან მალვით იმ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რეთში გაიქცა და თან წაიღო 500 ცალი.

ამიტომ მივმართავ იმერეთში მყოფთ მეწიგნეებს და ვსთხოვ, რომ ამ საქმეში დახმარება მოგვცენ, სადაც კი მათ ყიდიანის გამოცემული „ვეფხის ტყაოსანი“ ნახონ, უსათუოდ იგი მას უფასოთ წაართვან, ან ცნობა ჩამოართვან. ამას მე მით უფრო ვთხოვ, რადგანაც ასიტოვის შესახებ დღეს ოლქის სამმართველოს პროკურორთან არის საქმე საწარმოებლად.

*** **თელავი** ბაღების გაფუჭება. წელს თელავში რომ მოხვიდეთ თითო საზამთროს და ნესვს აბაზ ნაკლებ ვერ იშოვით, კიტრი ხომ ჯერ არ არის და თუ იშოვება ისე ძვირია თითქოს ზამთარში სავანგებოდ მოყვანილი კიტრიაო. ამის მიზეზი ის გახლავთ, რომ წელს საცა ბაღები ედგათ გაუჩნდა ერთ გვარი ავადმყოფობა, რომელსაც „ბუკანოს“ ეძახიან. ამ ავადმყოფობამ ე. ი. ბუკანომ, სადაც საზამთრო, ნესვი და კიტრი იდგა, სულ ამოფშრუკა და ამოაგდო, რასაც ხელს უწყობდა ხანგრძლივი გვალვა, ისე რომ ამოდენა მებაღეობის მიმდევნი გლეხ-კაცობა, ცარიელა დაარჩინა და დიდი ზარალიც მისცა. მარტო ის ბაღები გადარჩა, რომლებშიაც მუდმივად წყალი შიგ მიდიოდა და უხვადა რწყავდნენ. წელს თელავში დღეში ორი ხან ერთი ურემი ნესვ ხარბუზი შემოდის რომელიც ბუკანოს რომ არ გაეფუჭებინა, უნდა შემოსულიყო 20—25 ურემი. თუ გლეხებს ზარალი მისცა ბაღების გაფუჭებამ, თელაველ წვრილ მოვაჭრეთ და მასთან ერთად დალალებსაც ბევრი მოგება და ფარფაშობა დაუკარგა. ბრალი გლეხისა თორემ მოვაჭრენი სხვა ხრიკსა ხმარობენ თავიანთი ჯიბის გასასქელებლად.

— **ხორცას ჩარჩება.** მოგეხსენებათ წელს მცხვარს კარგი ტაროსი დაუდგა, ისე რომ წელს მცხვარს არ უზარალნია, როგორც შარშან იზარალა. ამისათვის წელს ყველის სიიაფეა და არ არის ისეთი ძვირი როგორც წინედ იყო. ამ შემთხვევით სარგებლობენ მოვაჭრენი და ჩარ-ბაცაცები. წელს თელავში კარგა ყველი ჩამოაქვთ თუშებს გასასყიდად. რასაკვირველია, თუშები დილით ადრე ჩამოდიან და გამოიტანენ ხოლმე ყველს სასწორზე გასასყიდათ, მაშინვე მიესევიან მოვაჭრენი, არჩევენ კარგ ყველებს და იგდებენ ხელში ნახევარ ფასად, ასე ფუთს 4—5 მანეთად [illegible] მეტად ნაკლებადაც, ისინი ხომ წონით არა ყიდულობენ, დაარჩევენ კარგ ლიტ-

რონ კვერებს და აძლევენ რვა აბაზს ან ორ მანეთს, რომელიც თითო კვერი გამოდის 18—20 გირვანქამდე. მერე წაიღებენ თავ-თავიანთ დუქნებში და ჰყიდიან ჩვენზე გირვანქას სამ შაურად. მართალია ამათ ნება არა აქვთ ასეთი საქციელისა და ვერცა ჰბედავენ ხშირად როცა თელავის „ბაზარნიკი“ იქ არის, მაგრამ ისინი მაშინა თარეშობენ როცა „ბაზარნიკი“ სადმე მიეფარება და ქალაქის მეორე ნაწილში წავა. კარგია უფრო მკაცრი ყურადღება მიექცეს.

— **მედილიჟნეს თვითნებობა.** ყველა თავის ჯიბისათვის ზრუნავს, დილიჟნის პატრონისა არ იყოს, დადგა აგვისტო და დაიწყეს წასვლა რაც თელავში მოსწავლენი იყვნენ მოსულნი. რასაკვირველია, ზოგს დამატებითი გამოცდა აქვს დანიშნული, ზოგი კი წინ მიდის და ამისათვის 15 აგვისტოდამ იმდენი წამსვლელნი მიაწყდნენ, რომ დღეში ორ-ოლი დილიჟანი მიდის ტფილისში სავსე. რადგანაც თელავში ამის მეტს არავისა აქვს დილიჟანი ტფილისში მოსიარულე, ამისათვის დილიჟნების პატრონმა დრო შეურჩია და ბილეთის ფასს მოუმატა 50 კაპ. ასე: შიგ გახადა 4 მ., მაგიერ 4 მ., და 50 კაპ. და კოზლის 3 მ., მაგიერ 3 მ., და 50 კაპ. დილიჟნით არ წავლენ და ტროიკით წავლენ არც მაშინ ექნება ზარალი, რადგანაც ტროიკებიც ამასა აქვს აღებული. მართალია თავის ჯიბის სასარგებლოდ ცდა დასაძრახისი არ არის, მაგრამ არც ასე ზომაზე მომეტებულად და დროს შერჩევა უნდა.

განდევნილი.

*** **სოფ. ბრეთი** (ქართლი). მამასახლისის ავ-კაცობა. ამას წინად დ. ცხინვალში მცხოვრებნი მიხა კავშურიძე, დათა ილურიძე და ვანო ადამოვი მოემგზავრებოდნენ თავიანთ სახლისაკენ. როგორც მოატანეს სოფ. ბრეთს, დაუხვდა მამასახლისი თავისი თანაშემწეთი და ამქრებით. საწყლებს კარგა ლაზათიანად სცემეს, მიხა კავშურიძეს ცხრა თუმანი წაართვეს და ვერცხლის ქამარი, რომელიც ღირდა ოთხ თუმნამდის, დათა ილურიძეს ხუთი მანათი და ისე სცემეს, რომ დღესაც თავ-გატეხილია, ვანო ადამოვს ვერცხლის ქამარი, ხანჯალი და საათი. ზემოხსენებულმა პირებმა უჩივლეს მამასახლისს და საქმე სწარმოებს.

მოუსვენარი

*** **ს. ხობი** (სამეგრელო) იარმუკობას გამო. ს. ხობში, როგორც უკვე მოგეხსენებათ, არსებობს სამეგრელოს ძველთა-ძველი სიამაყე, მონასტერი. ამ მონასტრის სახელზე აქ მარიამობისთვეში ყოველ წლივ იარმუკობა-ბაზრობა იმართება. იარმუკობა იწყება მარიამობისთვის ათიდან და გასტანს თითქმის ოცამდე. მონასტრის გალავნის გარედ არის მინდორი, რომელიც მონასტერს ეკუთვნის, სადაც მონასტრის სახელზე დროებით აკეთებენ კარავებსა და ფანჩატურებსა. თითოეული კ[illegible]ავი, სიდიდისა და სილამაზის კვალობაზედ ქირავდება 5—15 მან. აგრეთვე ამ იარმუკობაზედ მოდიან სავაჭროთ ჩვენის საქართველოს სხვა და სხვა კუთხიდან ხალხი. ზოგს მოაქვს გასასყიდად ის, რაც ადგილობრივ არ კეთდება, მაგ. საჩოხე მატყლი, ბამბა, ფარდაგ-ჩოხები, ჩითეულობა და სხვა და სხვა ყველა ეს მოსული ხალხი თავიანთ საქონელს ასაღებენ აქაურს მკვიდრზედ, როგორც მათი მოგების სურვილი შეადგენს. ადგილობრივ მცხოვრებლებს, ე. ი. მეგრელებს მოაქვთ აქ გასასყიდლად, თავიანთ ოჯახებში გაკეთებული, შალის თუ აბრეშუმის მატერიები და სხვა-და სხვა. ამასთან მოყავთ ამათ გასასყიდლად შინაური საქონელი, ზოგს ფულად ჰყიდიან და ზოგს პირუტყვებს ერთმანეთზე სცვლიან.

მონასტერის სახელზე გაყიდულის თუ გაცვლილ საქონელზე [illegible] საქონლის გამყიდველი. ერთი სიტყვით, ამ იარმუკობაზედ არ შემოვა ისეთი საქონელი, რომ მონასტერს ცოტა მოგება არ შემატოს. ამიტომაც არის, რომ ამ მონასტერს ამ იარმუკობიდან ყოველ წლივ ორთა შუა რიცხვით 1500—2000 მანეთი შემოსავალი აქვს, რომელიც ცოტათ თუ ბევრათ, ფარავს მონასტრის ყოველ დღიურ გასავალსა. ერთად-ერთს წყაროს ამ მონასტრის ცხოვრებისას მხოლოდ ეს იარმუკობა შეადგენს, რომელიც ამშვენებს და ამკობს სამეგრელოს ძველთა-ძველ სიამაყეს. მონასტრის ჭხნე და დაუღალავი მშრომელი მამა არხიმანდრიტი სიმეონი სცდილობს, როგორმე უკეთ წაიყვანოს მონასტრის მდგომარეობა, მაგრამ მატერიალური სივიწროვე ნებას არ აძლევს ამ კეთილი საქმის უკეთ განხორციელებისათვის. წელს, წარსულ წლების შედარებით, იარმუკობაზედ გვარიანად იყო ხალხი მოსული, როგორც ადგილობრივი, აგრეთვე გარეშე პირებიც. ამ ქესატობის დროს არა უშავდა ვაჭრობას და აღებ-მიმცემობასა, მლოცველებიც ბევრნი იყვნენ და, როგორც საქართველოში იციან, ღამის თევაც იყო. ღამის თევის დასასწრებლად სამეგრელოს [illegible] ფ[illegible]ებ[illegible]დან მოდიან აქ ქალი თუ კაცი, უფრო კი ესწრებიან დედათა სქესი... წრევანდელმა იარმუკობამ მშვიდობიანად და კარგად ჩაიარა, არავითარი ჩხუბი და აყალმაყალი არა მომხდარა. ამინდებიც იარმუკობის ბოლომდი კარგი იდგა...

ტელეფონი.

*** **ს. წევა** (იმერეთი) სკოლის მდგომარეობა და შემწეობის აღმოჩენა. სწორედ ოცდა შვიდი წელიწადი იქნება მას აქეთ, რაც ს. წევაში სკოლა არსებობს. დღეს იგი ერთ კლასიანია. პირველში, ვინაიდან სკოლას საკუთარი სახლი არ ჰქონია, იგი მოთავსებული ყოფილა რამოდენიმე კერძო პირების სახლებში. შემდეგ აქაური მღვდლის მ. ლუკა მაღრაძის შთაგონებით, მცხოვრებლებს სკოლისათვის ორ სართულიანი ქვიტკირის შენობა აუშენებიათ იმ განზრახვით, რომ იგი შემდეგში ორ კლასიან სკოლათ გადაეკეთებინათ, რადგან მათ მისწრაფებას იმ დროს სხვა და სხვა გარემოებებიც ხელს უწყობდნენ. სკოლაში არასოდეს არ ყოფილა 62—70-ზედ ნაკლები ბავშვი, ბევრჯელ ისიც მომხდარა, რომ ადგილის უქონიობისა გამო, ბავშვები უკანვე დაუბრუნებიათ. [illegible] სკოლაში 70-მდე ბავშვი სწავლობდა.

აქ ყოველ წლობით 15 კვირიაკობისთვეს ვაჭრობა იმართება, სადაც სხვა და სხვა კუთხეებიდან მრავალი ძალი ვაჭრები და ხალხი თავს იყრიან და ვაჭრობენ. მოსული ვაჭრებისათვის აქაურ მცხოვრებლებს 160 კარავები ექნებათ დამზადებული. აი, ამ კარავების ქირიდან, კარავის მეპატრონეებს, 5% სკოლისათვის შეუწირავთ. ასე რომ პირველ ხანში, ბავშვებისგან და კარავებიდან, სკოლას 400—500-მდე შემოსავალი ჰქონია დღეს კი ვაჭრობა, სხვა და სხვა მიზეზებისა გამო, თან და თან კლებულობს, კლებულობს მასთან სკოლის შემოსავალიც. ასე რომ ბავშვებისგან და იარმუკიდან სკოლას იმის ნახევარიც აღარ შემოსდის, რაც პირველში შემოსდიოდა. მიუხედავად იმისა, რომ სკოლის შემოსავალმა ასე თვალსაჩინოდ იკლო, მცხოვრებლები მაინც არ ჰკარგავდნენ იმედს და მთავრობიდგან ელოდნენ შემწეობას. დღეს მათ არც მთავრობასთან მართებს სამდურავი, ვინაიდგან გუბერნიის სკოლების მეთვალყურემ მ. მელიტონ კელენჯერიძემ ძლიერ მოიწადინა წევაში ორ კლასიანი სკოლის დაარსება, მაგრამ საქმე მაინც კარგად ვერ წავიდა. მცხოვრებლებს, რომ მ. მე-

ლიტონის სიტყვით 600 მანეთი გამოიღოთ ყოველ წლობით ე. ი. ნახევარი იმ ხარჯისა, რომელიც ორ კლასიან სკოლის შესანახად დასჭირდებოდა, საქმე უსათუოდ კარგად წავიდოდა რადგან მეორე ნახევარს მ. მელიტონი თვითონ გვპირდებოდა „ვიშუამდგომლებ მთავრობასთან და უსათუოდ მოგეცემათო". მცხოვრებლებს მაშინ გადაწყვეტით მ. მელიტონ კელენჯერიძისათვის არაფერი უთქვამსთ. ისინი მაშინაც და დღესაც კიდევ თავიანთ იმედებს ბავშვების და იარმუკის შემოსავალს ამყარებენ, რომელიც დღეს ისე მცირეა, რომ არამც თუ ორკლასიან სკოლას შეინახავს, ერთ კლასიან სკოლის შენახვაც ძრიელ უძნელდება საჭიროა, რომ მცხოვრებლებმა სხვა საშვალებებს მიმართონ თორემ ბავშვების და იარმუკის შემოსავალი მათ ორკლასიან სკოლას ვერ დაუარსებს. იარმუკა დღეს არის და ხვალ აღარა. წელს, ვსთქვათ იარმუკამ სკოლას ათი თუმანი მისცა, შეიძლება შემდეგ ხუთიც აღარ მისცეს. ესევე გვეთქმის სწავლის ფულების შემოსავალზედაც. წევლები რომ სულით და გულით მოინდომებდნენ სკოლის საქმის მოწყობას, უსათუოდ კარგად წაიყვანდნენ, როგორც ზევითა ვსთქვი წევლებს 160-მდე კარავი ექნებათ. ისინი რომ ამ კარავების შემოსავალს მთლად სკოლას დაუთმობდნენ, სწორედ რომ თვალ საჩინოდ წაიწევა წინ სკოლის საქმე. რაც უნდა ცუდი ვაჭრობა იქნეს, კარავები 300 მანეთზედ ნაკლებს [illegible] მისცემს სკოლას, წელს კარავები 500 მანეთში იყო გაქირავებული. გარდა ამისა, ჩვენში იშვიათია სოფელი, ამდენი შეძლებული ვაჭრები მოიძებნებოდეს, როგორც ს. წევაში. ბევრია დღეს აქ იმისთანები, რომ ათი ათასი და ხუთასზე მეტი ათასი მანეთის შეძლება ექნებათ. აი ამ შეძლებულებს შეუძლიათ დიდი დახმარება აღმოუჩინონ სკოლას ყოველწლიური შეწირულებით. დღეს მათ კარგ წინ უდგიათ მ. ლუკა მაღრაძე, რომელმაც ყოველ წლიურად სკოლას სამ სამი თუმანი შემოსწირა. ეს პატიოსანი მოხუცებული მოძღვარი დღეს სულით და გულით მოწადინებულია სკოლას შემწეობა მისცეს. რამოდენიმე ევეთი შეწირულებანი, ბავშვების და იარმუკის შემოსავალი და მასთან მთავრობის ყურადღებაც საქმეს უსათუოდ კარგად დააგვირგვინებს.

ელეფთერი

მცენარეთა მეტყველება

(ვუძღვნი მოსკოვის ქართველ სტუდენტებს)

ანატომია.

(შემდეგი *)

ხანდახან ეს უჯრედ შუა შესასვლელი გავსებულია ისეთი ნივთიერებით, რომელნიც უსარგებლოა მცენარეთათვის. თუმცა ჩვენ ზევით ვსთქვით, რომ უჯრედნი ერთი-მეორისაგან გაზღუდულია (грачитникъ) უჯრედის გარსით, ერთი სიტყვით, ერთი უჯრედიდან მეორეში გასავალი არ არის, უჯრედი ირგვლივ შემოფარგლულია გარსით, მაგრამ მცენარეში ზოგიერთი უჯრედნი გძელდებიან, ჰკარგავენ ორივ მხრივ გარსს, და უერთდებიან მეორე უჯრედს, რომელიც ამგვარადვე გძელდება, ჰკარგავს თავის გარსს და მესამე უჯრედს უერთდება ამგვარადვე; ამ ნაირად მცენარეში ჩნდებიან გძელი ლულები (сосуды) უჯრედებისაგან შედგენილნი; ლულა უნდა წარმოვიდგინოთ როგორც შეერთებული გძელი უჯრედები, რომელთაც აღარ აქვთ ვიწრო, კედლები უჯრედისა თუმცა კი ეტყობათ; ეს უჯრედნი, და მაშასადამე თვით ლულები მცენარეს სიგრძეზე არიან მოთავსებულნი. ეს ლულები უმეტესად სავსე არიან წყლით ანუ ჰაერით და მდებარეებენ ხეში (въ древесины). ამ მილებით ანუ ლულებით მცენარეს აქვს წყალი და მასში გახსნილნი მინერალური ნივთიერებანი ფოთლებში, სადაც ერთგვარ უჯრედებში ეს ნივთიერებანი უერთდება ნახშირბადს (углеродъ) და კეთდება ორგანიული ნივთიერებანი; ეს ორგანიული ნივთირებანი შემდეგ აქვე არ რჩება და მიდის მთელი მცენარეს საკვებავად. ეს ორგანიული ნივთიერებნი მოძრაობს სხვა გვარ მილებში; ეს მილები მდებარეობენ ქერქში; ამ მილების უჯრედების ვიწრო კედლები ნახვრეტიანებია (съ отверст.), ისე რომ საცერს მიაგავან და ამიტომ უწოდებენ საცერიან მილებს ანუ ლულებს. ზოგიერთ მცენარეებს აქვს სარძეო ლულები, რომელშიაც მოძრაობს რძემაგვარი ნივთიერება. ეს ლულები იმითი განირჩევიან ზემოხსენებულ ლულებისაგან, რომ მათ არას დროს არ ეტყობათ ვიწრო კედლები უჯრედისა, თუმცა სარძეო მილებიც ისე ჩნდება, როგორც ზემოხსენებულნი, მაგრამ ეს უჯრედნი სრულებით ჰკარგავენ თავიანთ ვიწრო კედლებს.

უჯრედის ქსოვილნი (клѣт. ткань) მარტივ მცენარეს თითქმის მარტო ერთგვარი უჯრედები აქვს, როგორც შეხედულობით, ისეც დანიშნულობით (назначеніе). რაც მცენარე რთულია, მით უფრო მეტი სხვა და სხვა ჯურის უჯრედები აქვს; მაგალითად, სოკოს თითქმის სულ ერთი ჯურის გძელი უჯრედები აქვს; ორ ბიბილოვან (двудольн. раст) მცენარეს რამდენიმე ჯურის უჯრედები აქვს; ერთგვარი უჯრედნი, როგორც შეხედულობით, ისეც დანიშნულებით შეადგენენ უჯრედის ქსოვილს.

მ. ზაალიშვილი.

(შემდეგი იქნება)

*) იხ. «ცნ. ფურც.» № 902.

სამკურნალო ცნობა

—

სიფილისი და ექიმის ბ. შესტერის წამლობა *). რადგანაც შეიძლება, რომ იოდის მზგავსმა კალიმ თუმცა ზედგავლენა იქონიოს ადამიანის გულზე ამიტომ უკეთესია საჭმლის [illegible] მიიღოთ. თუ რძეში არეულს მიიღებთ უფრო სასარგებლოა და თვით წამალიც თავის მნიშვნელობას არა ჰკარგავს. იოდის მზგავსი კალით წამლობაც, როგორათაც ვერცხლის წყლით წამლობა, რამოდენიმე ხანათ დანაწილდება: უნდა ეწამლოს ბეჯითად თვენახევარი და მერე უნდა შეაჩეროთ, ისე რომ პირველ წელიწადს უნდა ეწამლოს დრო-გამოშვებით, თვენახევარი მთელ წელიწადში ოთხჯერ. მეორე წელიწადს სამჯერ, მესამე წელიწადს ორჯელ და კიდევ ამითი დამთავრდება იოდის მზგავსი კალით წამლობა.

სიფილისის წამლობით მკურნალობა ამითი თავდება, თუმცა სრულიად მოსარჩენათ ეს ზომები საკმარისი არ არის. ზოგჯერ ისე ხდება, რომ სიფილისთან სხვა სნეულებანიც აქვს ადამიანს, მაშინ სხვა განსაკუთრებითი ზომების მიღებაა საჭირო. წარმოიდგინეთ, რომ სიფილისით ავათ გახდნენ დაჩაჩანაკებული ბებერი და ახალგაზდა, ჯანითა და ღონით სავსე კაცი, რასაკვირველია ამ შემთხვევაში მოხუცზე ისე სასარგებლოთ ვერ იმოქმედებს ვერცხლის წყლით და იოდის მზგავსის კალით წამლობა, როგორც ახალგაზდა საღს ადამიანზე. ამ შემთხვევაში მოხუცს უნდა მიეცეს იმ გვარი ზომები, რომ უპირველესათ მოამაგრდეს მისი სხეული, რომ სამკურნალო ზომებმაც სასარგებლოზედ გავლენა იქონიონ.

ხშირად სიფილისით ავათ ხდებიან სურავანდიანები, ნერვებ მოშლილი, მცირე სისხლიანი, ლოთი და სხ. რასაკვირველია, ამ შემთხვევაში არ იკმარებენ ზემოთ ჩამოთვლილი სამკურნალო ზომები და უნდა ვეცდოთ ამ გვარ სნეულებს ისეთი საშუალებანი, რომლებისაც შეეძლოთ მათი სხეულის მომაგრება და გამოხსნა. ამ შემთხვევაში ეველაზე სამარგებლო უმთავრესი ყურადღება იქნა მიქცეული დიეტაზე.

*) იხ «ცნობ. ფურც.» № 889.

სიფილისით გამწვავებულისათვის უფრო სასარგებლოა ჩვეულებრივი საჭმელი. ყოველდღე მოუხარშავი ქაფი, დროების გატარება მეტად მავნებელნი არიან და ლოთობა ხომ საშინლად მოქმედობს. თუ ავადმყოფი მეტათ გატაცებულია და თავს მოთმენით ვერ მოითმენს, მაინც და მაინც ძალიან მცირეთ უნდა მიიღოს. ეს დარიგება შეეხება ჯანსაღ კაცს, რომელსაც სიფილისი [illegible] და თუ სხვა სნეულებითაც არის ავათ ადამიანი და ზედ სიფილისიც დაერთო, მაშინ ხომ სულ სასტიკი ზომების მიღებაა საჭირო.

რომელსაც მცირე სისხლიანია, მადა არა აქვს, გულში სტკივა, სუსტია და სხ., მაშინ ის ამ ავარათ უნდა მოიქცეს: უნდა მიიღოს ადვილად მოსანელებელი ნოყიერი საჭმელი, იცხოვროს სუფთა სოფლის ჰაერში, ისეირნოს სუფთა ჰაერზე, იზილოს, ავარჯიშოს სხეული, იბანაოს ცივ წყალში. ერთი სიტყვით მიიღოს ყველა ის ზომები, რომელნიც ჰკლავენ სიფილისის შხამს.

აქ არ შეგვიძლიან არ მოვიხსენიოთ თამბაქოს წევა და ამაღელვებელი სასმელების მიღება. მეტად მავნებელნი არიან სიფილისიანისათვის თამბაქოს წევა, ჩაი, ყავ. რომელსაც დიდის გაწირვებით ასვენებენ თავს მეტადრე მაშინაც არის უნდა აიღონ ხელი, როცა წამლობაში არიან.

ივ. კავთელი.

(შემდეგი იქნება)

დეპეშები

(რუსეთის დეპეშათა სააგენტოსაგან).

ბერლინი. ხმა დადის, რომ შესდგება კომიტეტი პარიზის გამოფენაში მონაწილეობის მიღების საწინააღმდეგოდო; კომიტეტს ჰმეთაურობენ დიდი ფაბრიკის პატრონები.

ბელგრადი. კნიაჟევიჩის საქმე. დეკანოზმა დიურიჩმა აღიარა, რომ ვწერდი მილანისა და მთავრობისათვის უკადრისს და შეურაცხ მყოფელ წერილებს, მაგრამ სამეფო გვარეულობის ძირს დამხობა ფიქრად არა მქონიაო. მოწმემ რადოლოვიჩმა აჩვენა,—დიურიჩმა 1890 წ. მითხრა, რომ პეტრე ყარაგეორგიევიჩი უკანვე უნდა მოვიწვიოთო. დიურიჩი ამას უარს-ჰყოფს. რადოლოვიჩი კვლავ იმეორებს თავისს ნათქვამს.

პარიზი. ზოლა მხატვრული უკმაყოფილებას აცხადებს „Aurore"-ში რენნის განაჩენის წინააღმდეგ და ამტკიცებს,—1898 წლის იანვრის თვეში დიდად სარწმუნო წყაროდგან ვიცოდი, რომ ესტერგაზი მოღალატეა, რადგან მან

მიუტაია შვარცკოპპენს საბუთის ქაღალდების თვალსაჩინო რიცხვი, რომელთა შორის უმეტესი მისის ხელით არის ნაწერი; ამ საბუთის ქაღალდებისა ბერლინში სრული კოლლექციაა შეკრებილი. „მას შემდეგათ, ამბობს ზოლა,— იმ შიშით ვცხოვრობდი, რომ ვაი თუ გერმანიამ გაგვაწბილოს მის ხელთ მყოფ საბუთებით და გააუპატიუროს ამ გვარად ჩვენი ჯარი“. ზოლა სწუხს, რომ სამხედრო წარმომადგენელთა ჩვენება არ მოისმინეს; მაშინ მთავრობას საბუთები ექნებოდა იმისი, რომ ჭეშმარიტება დაფარული აღარ იყოს. ზოლა დაბეჯითებით თხოულობს, რომ მთავრობა შეეცადოს და მოახერხოს გაცემულ საბუთის ქაღალდების შინაარსის შეტყობა. თუ იგი მოითხოვს, მიიღებს. ეს იქმნება ახალი საბუთი, რომლის ძალითაც საჭირო შეიქმნება საქმის გადასინჯვა. „თუ მთავრობა ამის უარს იტყვის, ამბობს იგი, ჩვენ განვაგრძობთ ბრძოლას. ჩემის საქმის განხილვა ვერსალში დაიწყება 23 სექტემბერს; თუ მოხერხდა, ლაბორი წარმოსთქვამს იმ სიტყვას, რომელიც რენნში არ უთქვამს, და სრულს სიმართლეს იტყვის. ჩემის დაღუპვის შიშიც არა მქონება-რა, რადგან მე მზადა ვარ იმ სიმართლეს შევწირო ჩემი თავისუფლება და ჩემი სისხლიც-კი“.

პარიზი. მინისტრთა ბჭობა ელისეს სასახლეში. ვალდეკ-რუსსომ წარუდგინა ანგარიში პრეფექტებისაგან მიღებულ დეპეშებისა და მოხსენებათა და აგრეთვე რენნის განაჩენის შედეგის შესახებ. მთელი პროვინცია და თვით პარიზიც სრულიად დამშვიდებულია.

თეატრალური ბიბლიოთეკა.

შემოწირული წიგნები. ბ-ნმა ნ. ი. მესხიევმა შემოსწირა ქართულ დრამატიულ საზოგადოების ბიბლიოთეკას: ზ. ანტონოვის თხზულება, ორლანო და ლეკვი, გემრიელი ლუმკა, კეთილი და უმანკო ანგელოზი, კიდევ ერთი მსხვერპლი და ბუტიაობა.

რედაქციისაგან

მიქელ-გაბრიელში სეფის-პირელს. თქვენი წერილი, რომელშიაც მადლობას უცხადებთ, ვერ იბეჭდება, რადგან ცოტა არ იყოს სრულებით უალაგო და შეუფერებელია მადლობის გადახდა ერთი პირისაგან და ისიც ფსევდონიმით.

ბათომში ბიკენტი ლომთათიძეს. თქვენი საპასუხო წერილი მეტისმეტად მკვახედ არის დაწერილი და ამიტომ მისი დაბეჭდვა შეუძლებელია.

ხონჭორელიაში ანტონისშვილს. წერილი გეგეშიძის შესახებ ვერ იბეჭდება.

ქუთაისში კენტს. თქვენი საპასუხო წერილი «კვალის» ასოთ-ამწყობის მიმართ ვერ იბეჭდება.

განცხადებანი

იყიდება

„ცნობის ფურცლის“ რედაქციაში

იაფ-ფასიანი

სახალხო გამოცემანი:

თავ. ილია ჭავჭავაძე .	2 „
ალექსანდრე ეპისკოპოსი	2 „
სპარსეთის მეფე და ქართველი ტყვე	2 „
პატარა ბიბლიოთეკა . .	2 „

ვინც ას ცალს გამოიწერს, მანეთზე დაეთმობა ორი აბაზი.

მსურველნი მიჰმართავენ („ცნობის ფურცლის“ რედაქციას. 30—30)

გამოვიდა და ისყიდება

ყველა ქართულ წიგნის მაღაზიებსა

და ეკკლესიებშიაც

ცხოვრება ღირსისა

ალექსი ღვთის კაცისა

მესამედ გამოცემული მორჩილი რაჟდენ ბარამიძისა

ფასი ერთი შაური

(5—2)

მიაქციეთ ყურადღება ამ მართლაც და საყურადღებო განცხადებას!

ყველასათვის საინტერესოა, ხოლო განსაკუთრებით

პროვინციელ ქალებისა და ვაჟებისათვის

100 სადარბაზო ბარათი (Визитныя карточки)

100 ფოსტის ქაღალდი (Почтовыя бумаги)

100 მათივე კონვერტი (Почтов. конверты)

სახელის და გვარის დაბეჭდვით.

(ვისაც უნდა წოდებაც და ადრესიც იბეჭდება)

ყოველივე ზემოდ მოხსენებული გაეგზავნება იმას ❗❗

ვინც გამოგზავნის მხოლოდ

[illegible]

ვინც მოისურვებს, რომ ფოსტ-ის ქაღალდზე ან სადარბაზო ბარათზე მათი სურათიც იყოს აღბეჭდილი, იგი ზემოხსენებულ 3 მან. გარდა, კიდევ 3 მან უმატებს.

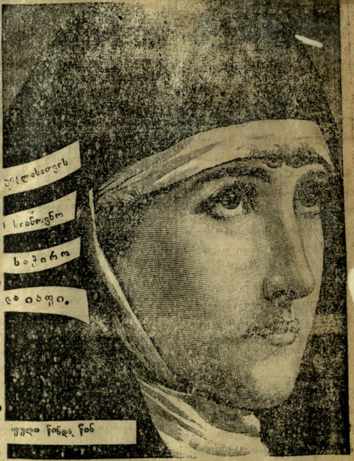

მსურველნი მიმართავენ: ტფილისში ვ. გუნიას სტამბას.

Тифлисъ, Дворцовая ул. Типографія В. Гуніа.

СПУТНИКЪ ЗДОРОВЬЯ

общедоступный еженедѣльный журналъ

Въ годъ 52 №№ журнала и 12 книжекъ библіотеки «СПУТНИКЪ ЗДОРОВЬЯ».

Подписная цѣна: съ пересылкой и доставкой: въ годъ 5 руб., на ½ года 3 руб., За границу 8 р.

ОТКРЫТА ПОДПИСКА:

съ 1-то Августа по 1-е Января 1900 года со всѣми приложеніями—2 руб. съ пересылкой.

За всякую перемѣну адреса—50 к., можно марками.

За объявленія: за строку петита въ одинъ столбецъ по 30 коп. (три столбца на страницѣ).

ЦѢНА ОТДѢЛЬНАГО НОМЕРА 15 КОП.

Подписка принимается въ конторѣ журнала, С.-Петербургъ, Невскій. 148.

Въ жлрналѣ принимаютъ участіе: В. А. Анзиміровъ.—И. А. Баженовъ.—Проф. Н. И. Быстровъ.—Д-ръ В. М. Бурлаковъ.—Проф. А. Я. Данилевскій.—Проф. В. П. Доброклонскій.—Проф. Г. А. Донбергъ.—Д-ръ А. О. Дукатъ.—Пр. доц. В. П. Жуковскій.—Проф. С. І. Залесскій.—Д-ръ М. Д. Ильинъ.—Д-рь В. ф. Краевскій.—Проф. П. ф. Лесгафтъ.—Проф. Е. В. Павловъ.—Проф. В. В. Подвысоцкій (Кіевъ).—Проф. А. В. Пель.—Д-ръ В. И. Раммъ.—Проф. И. А. Сикорскій (Кіевъ).—Проф. И. П. Скворцовъ (Харьковъ).—Академикъ Князь И. Р. Тархановъ.—Д-ръ А. Н. Шабанова.—Д-ръ Б. Е. Шэхтеръ и др.

Подписка на 1899 годъ продолжается.

Всѣ вновь подписавшіеся на 1899 годъ получатъ журналъ со всѣми безплатными приложеніями съ 1-го Ноября 1898 года по 1-е Января 1900 года, т. е. 60 нумеровъ журнала и 16 ежемѣсячныхъ безплатныхъ книжекъ.

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 2 Сентября 1899 г. (სტ. „ცნ. ფურც.“ გუნიასი), რედაქტორ-გამომცემელი ნ. ზუ[illegible]